

ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA TINGLOVCHILARNING AXBOROT KOMPETENTLIGINI SHAKILLANTIRISH

Toxirov Farrux Baxtiyorovich –

Andijon viloyati XTXQTMO hududiy markazi Aniq va tabiiy fanlar metodikasi kafedrasida
katta o'qituvchisi

Respublikamizda kompyuter va axborot texnologiyalari, telekommunikatsiya va ma'lumot uzatish tarmoqlari, internet xizmatlarini rivojlantirish, ularni dunyo standartlariga yetkazish va shu asosida axborotlashgan jamiyat sari jadal intilish maqsadida keng ko'lamli chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Ana shunga asosan, bugungi kunda jamiyatni axborotlashtirishning asosiy yo'nalishlaridan biri jamiyatimizda yashayotgan, bilim olayotgan yoki ma'lum bir sohada faoliyat ko'rsatayotgan barcha insonlarni axborot madaniyatini shakllantirishdan iboratdir. Hozirgi kunda jamiyatni axborotlashtirishning asosiy yo'nalishlaridan biri, insonlarni, shu jumladan, ta'lim olayotgan o'quvchi yoshlarning axborot kompetentligini shakllantirishdan iboratdir.

Axborotlashgan jamiyatga o'tishning boshlang'ich bosqichida hosil bo'ladigan va qayta ishlanayotgan axborotlar hajmi kun sayin ortib hamda zamonaviy kompyuter va telekommunikatsion texnologiyalari vositalari tez suratlarda bilan mukammallashib va takomillashib bordi. Bunday sharoitda ta'lim tizimini, shu jumladan, o'quvchilarni keraakli axborot manbalari bilan ta'minlash, ularni to'plash, saqlash va qayta ishlash usullari bo'yicha kerakli bilim va malakalarni, ya'ni axborot kompetentligini shakllantirish muhim vazifalaridan biri hisoblanadi.

Ta'lim tizimida pedagogik faoliyatning ijtimoiy shartlari doimiy o'zgarib turadigan sharoitda ushbu vazifani amalga oshirishning muhim omillaridan biri bu axborot kommunikatsion-texnologiyalari vositalaridan foydalanishdir. Shuning uchun har bir o'quvchini butun tarbiya faoliyati davomida uzluksiz ta'limga va o'z ustida mustaqil ishlashga bo'lgan talabni va tayyorgarligini shakllantirish muhim hisoblanadi. Har bir tinglovchi ta'lim olayotgan o'z sohasida axborotlar oqimini muhimligi va zarurligini bilishi, mustaqil axborotlarni ishlashi, turli manbalardan, shu jumladan, Internet tarmog'idan ma'lumotlarni olishi, ularni tushunadigan tarzda ifodalashi hamda dars jarayonida samarali foydalanishi lozim.

Buning uchun har bir tinglovchi nafaqat muhim axborot, bilim, malakalarga ega bo'lishi, balki madaniyatning asosiy turi-shaxsning axborot kompetentligini shakllantirgan holda dars jarayonida faol ishtirok qilishni bilish kerak. Tinglovchilarning axborot kompetentligi uning axborotlashgan dunyo qarashi, ham an'anaviy, ham yangi texnologiyalari bilan axborot talabini optimal qanoatlantirish bo'yicha mustaqil ish faoliyatini ta'minlovchi bilim va malakalarining tizimi bilan harakterlanadi. U tinglovchi faoliyatining muhim va asosiy tomonlarini yoritadi, ya'ni uning axborot madaniyatini shakllantirish, ularda doimiy ravishda bilimga bo'lgan qiziqish va intilishni uyg'otish, axborotlarni izlash, saqlash, saralash hamda ma'lumotlar ustida ishlash, ularni baxolash ko'nikmalarini to'g'ri shakllantirish.

Tinglovchilarning axborot kompetentligini shakllantirish jarayonining muxim qiyinchiliklaridan biri shundaki, ko'pchilik o'quvchilar axborot bilan ishlash bo'yicha kerakli malakaga ega emas, kerakli so'rovlarni talab darajasida bayon eta olishmaydi. Amaliy mashg'ulotlarga oid hisobotlarni, matnli xujjatlarni va xakazolarni tuzishda va tayyorlashda qiyinchiliklarga duch kelishadi.

Ta'lim tizimida zamonaviy axborot va kompyuter texnologiyalaridan foydalanib tinglovchilarning axborot kompetentligini shakllantirishda asosiy e'tiborni quyidagi mavzularni o'zlashtirishga qaratish muhim hisoblanadi:

1. Axborot resurslari va jamiyatning axborot madaniyati;
2. Axborot izlash masalalari va uni yechish algoritmlari;
3. Internet tarmog'idan ma'lumotlarni izlash qayta ishlashda foydalanish;
4. Elektron pochta bilan ishlash asoslari;
5. Ta'lim tizimida yangi axborot texnologiyalari;
6. Tinglovchilarning o'quv faoliyati natijalarini tayyorlash va ifodalash texnologiyalari;

Zamonaviy axborot va kompyuter texnologiyalaridan foydalanib ta'lim tizimida tinglovchilarning axborot kompetentligini shakllantirish samaradorligini oshirishning asosiy vositalari sifatida o'quv va amaliy dasturlari, mutimediali texnologiyalari, elektron o'quv adabiyotlari, masofadan o'qitish tizimi, Internet tarmo'g'i hamda amaliy dasturlar paketlari keng qo'llanilmoqda. Axborot va kompyuter texnologiyalaridan foydalanib o'quvchilarning axborot kompetentligini shakllantirish jarayonini tashkil etishda zamonaviy matn muharriri - Word dasturi, ma'lumotlarni ko'rgazmali shaklda namoyon qilish dasturi-Power Point, ma'lumotlarni jadval ko'rinishida ifodalash va qayta ishlash dasturi-Excel, ma'lumotlarni to'plash, saqlash, qayta ishlash va tartiblash uchun - Access dasturi, turli xil ma'lumotlarni izlab topib va elektron pochtaidan foydalanish Internet tarmog'i dasturlarini o'rganish va ularni amaliy hayotga tadbiq etish, tinglovchini axborot texnologiyalari bo'yicha bilim va ko'nikmalarini oshirishda o'z samarasini bermogda. Ana shuning uchun ham bugungi kunda barcha maktablar o'z veb saytlarini yaratib, ta'lim sohasida amalga oshirilayotgan ishlar, o'tkazilayotgan ma'naviy-marifiy tadbirlar, o'qituvchilar tomonidan yaratilayotgan darsliklar mazkur veb saytlarga joylashtirib borilyapti. Bu ham tinglovchilarning axborot kompetentligini shakllantirishda muhim omil bo'lib xizmat qilmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. S.K.Ro'zimov. Kompyuter savodxonligi. Tosh. "Fan" 2006-yil
2. M.Aripov va boshqalar. Axborot texnologiyalari. Tosh. "Noshir". 2009-yil
3. M.Aripov va boshqalar. Informatika. Informatsion texnologiyalar. Tosh. 2001yil. 4. A. Abduqodirov, B. Boltayev va boshqalar. Informatika va hisoblash texnikasi asoslari. UO'T maktablarining 8-sinfi uchun darslik. Tosh. "O'qituvchi" 2006yil